

ЛУЦЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

СОЦІАЛЬНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Методичні вказівки до виконання самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня освітньо-професійної програми – «Соціальне забезпечення» галузі знань – 23 Соціальна робота спеціальності 232 Соціальне забезпечення денної та заочної форм навчання

Електронна копія друкованого видання передана для внесення в репозитарій Луцького НТУ

Директор бібліотеки

С. С. Бакуменко

Рекомендовано до видання вченою радою факультету цифрових, освітніх та соціальних технологій Луцького НТУ, протокол № від « » 2021 року.

Голова вченої ради факультету

Г. А. Герасимчук

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри соціогуманітарних технологій Луцького НТУ, протокол № від « » 2021 року.

Завідувач кафедри

О. М. Жук

Укладач: І. В. Сушик, кандидат історичних наук, доцент кафедри соціогуманітарних технологій Луцького НТУ

Рецензент: О. М. Жук, кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри соціогуманітарних технологій Луцького НТУ

Відповідальний за випуск: О. М. Жук, кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри соціогуманітарних технологій Луцького НТУ

Соціальний менеджмент [Текст] : Методичні вказівки до виконання самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня освітньо-професійної програми – «Соціальне забезпечення» галузі знань 23 Соціальна робота спеціальності 232 Соціальне забезпечення денної та заочної форм навчання / уклад. І.В. Сушик. – Луцьк : Луцький НТУ, 2021. – 40 с.

Методичне видання складене відповідно до діючої програми курсу «Соціальний менеджмент» з метою визначення завдань до виконання самостійної роботи студентів та надання методичної допомоги у процесі виконання.

Призначене для здобувачів вищої освіти спеціальності 232 Соціальне забезпечення освітньо-професійної програми «Соціальне забезпечення».

ЗМІСТ

I.	Пояснювальна записка	4
II.	Структура навчальної дисципліни	6
III.	Тематика змістових модулів та методичні вказівки до виконання самостійної роботи	7
Змістовий модуль 1.		
Теоретичні засади соціального менеджменту		
1.	Соціальна сфера в Україні: структура та особливості. Соціальне забезпечення населення України.	7
2.	Менеджмент як сучасний напрямок соціального управління	8
3.	Еволюція розвитку управління в соціальній сфері	9
4.	Основні принципи соціального менеджменту	11
5.	Методи соціального менеджменту	12
6.	Управління соціальними процесами	
7.	Соціально-економічний маркетинг як складова соціального менеджменту	
8.	Особливості управління соціальною сферою в зарубіжних країнах	
Змістовий модуль 2.		
Практичне застосування менеджменту в соціальній роботі		
9.	Управління персоналом в соціальному менеджменті	13
10.	Самоменеджмент	14
11.	Соціальне партнерство	16
12.	Соціальні проекти та програми в системі соціальної роботи	17
13.	Інформаційне забезпечення соціального менеджменту	19
14.	Управління конфліктами, змінами і стресами	20
15.	Супервізія та менеджмент соціального забезпечення	21
IV.	Список рекомендованої літератури	28
V.	Орієнтовний перелік запитань до іспиту	30

I. Пояснювальна записка

Мета вивчення дисципліни – формування у майбутніх фахівців сучасного управлінського мислення та системи знань у сфері соціального менеджменту, набуття умінь щодо прийняття обґрунтованих управлінських рішень у сфері соціального забезпечення населення.

Завдання вивчення дисципліни:

- оволодіти системою знань з основ менеджменту;
- знати функції менеджменту соціальної роботи, його принципи і закономірності;
- вміти управляти трудовими ресурсами, знати мотиваційні теорії трудової діяльності;
- оволодіти основами управління майбутньою проектною діяльністю;
- знати, відрізнити такі поняття, як «менеджмент соціальної роботи», «управління соціальною роботою» й володіти механізмами й схемами реалізації на практиці;
- вміти застосовувати різноманітні стилі керівництва у відповідній ситуації, методи вирішення конфліктів;
- вміти організувати й координувати соціальну роботу з різноманітними категоріями клієнтів.

Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни.

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності соціального забезпечення або у процесі навчання, що передбачає застосування відповідних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК04. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК10. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК11. Здатність приймати ефективні управлінські рішення. Обґрунтовані рішення

ЗК12. Здатність працювати в команді.

ЗК13. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК14. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК01. Здатність аналізувати суспільно-політичні процеси пов'язані з соціальним розвитком держави; розвитком соціальної держави.

СК05. Здатність до співпраці у міжнародному середовищі та розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

СК12. Здатність до організації та управління процесами в соціальному забезпеченні.

СК13. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів у професійній діяльності.

СК14. Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері.

СК15. Здатність виявляти і залучати ресурси організацій партнерів з соціальної допомоги для виконання завдань професійної діяльності.

СК16. Знання і розуміння принципів, інструментів та механізмів організації та управління соціальною сферою.

СК17. Здатність до реалізації соціальних функцій через відповідні методи публічного управління в інституціях соціального захисту.

Програмні результати навчання

ПРО2. Ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій населення;

ПРО9. Виявляти готовність до взаємодії з колегами по роботі, приймати управлінські рішення в організації роботи виконавців;

ПРО14. Визначати зміст співпраці з організаціями та установами з метою залучення їх до соціального захисту населення;

ПРО15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки;

ПРО17. Пояснювати актуальні процеси у соціальній сфері та соціальному забезпеченні

ПРО19. Ефективно працювати як індивідуально, так і у складі міждисциплінарної команди фахівців;

ПРО20. Демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

ПРО21. Використовувати набуті знання та уміння для ефективного здійснення організації та адміністрування соціальної сфери та системи надання соціальних послуг.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 год. / 4 кредити ECTS. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен.

II. Структура навчальної дисципліни

№п /п	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
		денна форма			заочна форма		
		у тому числі			у тому числі		
		л	п	с.р.	л	п	с.р.
<u>Змістовий модуль 1. Теоретичні засади соціального менеджменту</u>							
1.	Соціальна сфера в Україні: структура та особливості. Соціальне забезпечення населення України.	-	2	44	1	1	7
2.	Менеджмент як сучасний напрямок соціального управління	3	2	4	-	1	7
3.	Еволюція розвитку управління в соціальній сфері	3	2	4	-	-	7
4.	Основні принципи соціального менеджменту	1	2	4	1	1	7
5.	Методи соціального менеджменту	2	2	4	-	-	7
6.	Управління соціальними процесами	3	2	4	-	1	7
7.	Соціально-економічний маркетинг як складова соціального менеджменту	-	2	4	-	-	7
8.	Особливості управління соціальною сферою в зарубіжних країнах	3	2	4	1	-	7
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>		15	16	32	3	4	56
<u>Змістовий модуль 2. Практичне застосування менеджменту в соціальній роботі</u>							
9.	Управління персоналом в соціальному менеджменті	3	2	4	1	1	7
10.	Самоменеджмент	3	2	4	1	-	10
11.	Соціальне партнерство	3	2	4	-	-	7
12.	Соціальні проекти та програми в системі соціальної роботи	3	2	4	1	-	7
13.	Інформаційне забезпечення соціального менеджменту	-	2	4	-	-	7
14.	Управління конфліктами, змінами і стресами	-	2	4	-	1	7
15.	Супервізія та менеджмент соціального забезпечення	3	2	4	-	-	7
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>		15	14	28	3	2	52
<i>Усього годин</i>		30	30	60	4	6	108

III. Тематика змістових модулів та методичні вказівки до виконання самостійної роботи

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади соціального менеджменту

Самостійна робота 1.

Соціальна сфера в Україні: структура та особливості. Моделі соціальних держав у світі

1. Зміст понять «соціальна політика», «соціальна сфера», «соціальне забезпечення».
2. Особливості функціонування та розвитку соціальної сфери України.
3. Моделі соціальних держав у світі.
4. Вітчизняна модель соціальної політики.

Ключові терміни та поняття: соціальна сфера, соціальна політика, моделі соціальної політики, моделі соціальних держав, соціально-економічне моделювання.

Література: [1-15], [20], [25], [29].

Теми рефератів

1. Модель соціально орієнтованої держави на прикладі (країна на вибір).
2. Континентальна модель соціального розвитку.
3. Відмінності скандинавської та південно-європейської моделі соціального розвитку.
4. Індекс людського розвитку.
5. Індекс якості життя.

Методичні вказівки

1. Пригадайте вже пройдений курс «Соціальна політика», віднайдіть тлумачення термінів «соціальна політика», «соціальна сфера», «соціальне забезпечення».
2. Опрацюйте лекційний матеріал та рекомендовану літературу до теми. Заповніть нижче наведену таблицю. Проаналізуйте особливості функціонування та розвитку соціальної сфери України.

Таблиця 1.

Структура соціальної сфери: галузі та види діяльності

<i>Галузі</i>	<i>Види діяльності</i>

3. Підготуйте короткий виступ (презентацію) на тему: «Моделі соціальних держав у світі». Продемонструйте суттєві відмінності між ними.

Поміркуйте, що саме впливає на формування моделі соціальної держави, покажіть це на прикладі окремих держав.

4. На основі розглянутого матеріалу, спробуйте схарактеризувати вітчизняну модель соціальної політики, покажіть її сильні і слабкі сторони. Досвід якої з наведених соціальних держав став би корисним для України, відповідь аргументуйте.

Тестові завдання для самоконтролю знань

1. Виберіть, для якої моделі соціальної політики характерним є високий обсяг ВВП, що перерозподіляється через державний бюджет (близько 50%), створенням розвиненої системи соціального захисту на основі залучення коштів держави та підприємців.
  1. Німецька модель соціальної політики.
  2. Японська модель соціальної політики.
  3. Скандинавська модель соціальної політики.
  4. Ліберальна або англо-саксонська модель.
2. Модель соціальної політики, у якій державні зобов'язання щодо захисту від бідності зведені до мінімуму, натомість держава активно стимулює і заохочує громадян до пошуку роботи, соціального захисту, підприємницької ініціативи.
  1. Скандинавська модель соціальної політики.
  2. Ліберальна або англо-саксонська модель.
  3. Німецька модель соціальної політики.
  4. Японська модель соціальної політики.
3. Сьогодні формулювання «соціальна держава» міститься у конституції трьох держав Західної Європи. Виберіть ці країни.
  1. Німеччина, Франція, Італія.
  2. Іспанія, Німеччина, США.
  3. Німеччина, Франція, Іспанія.
  4. Німеччина, Англія, Швеція.
4. У конституціях таких держав, як Норвегія, Швеція і Швейцарія немає текстуального закріплення поняття «соціальна держава», у них зафіксована категорія ..... Виберіть правильний варіант.
  1. «держава соціально-демократичної орієнтації».
  2. «соціально-правова держава».
  3. «держава добробуту».
  4. «держава демократії».
5. Різновид менеджменту, для якого характерно аналіз, планування, впровадження в життя й контроль за здійсненням заходів, розрахованих на встановлення, зміцнення і підтримування взаємовигідних обмінів із цільовим ринком для досягнення конкретної мети організації.
  1. Загальний менеджмент
  2. Підприємницький менеджмент
  3. Фінансовий менеджмент

4. Маркетинговий менеджмент

Самостійна робота 2.

Менеджмент як сучасний напрямок соціального управління

1. Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності.
2. Виникнення і становлення соціального менеджменту.
3. Предмет соціального менеджменту.
4. Методи та функції соціального менеджменту як науки.

Ключові терміни та поняття: соціальні відносини, менеджмент, соціальний менеджмент, соціальні процеси, соціальна сфера, соціально-економічне моделювання, соціально-економічний експеримент, соціологічні дослідження, статистика, функції соціального менеджменту.

Література: [1-15], [23], [25], [27].

Теми рефератів

1. Роль соціального менеджменту у функціонуванні та розвитку суспільства.
2. Історія розвитку соціального менеджменту.
3. Суб'єкти та об'єкти соціального менеджменту їх суть та характеристика.
4. Сфери життєдіяльності людей як об'єкти соціального менеджменту.
5. Менеджмент як мистецтво і майстерність управління.

Методичні вказівки

1. З'ясуйте суть понять «менеджмент», «управління», «соціальний менеджмент». Наведіть приклади тлумачень термінів в інтерпретації різних авторів.
2. Окремо зупиніться на питанні виникнення і становлення соціального менеджменту як галузі наукового знання. З'ясуйте предмет та об'єкт соціального менеджменту. Покажіть структуру та роль соціального менеджменту у функціонуванні та розвитку суспільства. Зупиніться на основних видах і формах соціального менеджменту, наведіть та проаналізуйте класифікацію видів соціального менеджменту.
3. Проаналізуйте методи та функції соціального менеджменту.

Тестові завдання для самоконтролю знань

1. Походження терміну «менеджмент» пов'язують з італійським словом *maneggio*, що означає
  1. керувати автомобілем
  2. керувати кінями
  3. керувати людьми
  4. керувати відносинами.
2. Що означає термін «управління»?

1. послідовне виконання управлінських задач з метою ефективного використання людських ресурсів в організації
  2. цілеспрямований вплив на об'єкт з метою змінити його стан або поведінку у зв'язку зі зміною обставин
  3. господарська діяльність з використання компонентів організації для досягнення її цілей
  4. процес реорганізації потреб суб'єктів через використання ресурсів організації.
3. Результатом якого виду управління є впровадження в господарську практику новизни?
1. Підприємницького
  2. Інноваційного
  3. Ситуаційного
  4. Загального.
4. Оберіть, якому із запропонованих видів менеджменту доводиться передбачати і вирішувати питання, пов'язані з безпекою, аналізувати її симптоми, бути готовим до розв'язання непередбачуваних проблемних ситуацій тощо.
1. Ситуаційний менеджмент
  2. Міжнародний менеджмент
  3. Екологічний менеджмент
  4. Підприємницький менеджмент
5. Поняття «соціальна держава» виникло ... Завершіть речення.
1. у першій половині XVIII ст.
  2. у першій половині XX ст.
  3. у першій половині XIX ст.
  4. у другій половині XIX ст.

Самостійна робота 3.

Еволюція розвитку управління в соціальній сфері

1. Еволюція менеджменту: передумови виникнення та становлення.
2. Основні етапи управлінських революцій.
3. Зародження управлінської діяльності на українських землях.
4. Соціальне управління та його види.
5. Роль соціальних інститутів в управлінні суспільством.

Ключові терміни та поняття: еволюція менеджменту, управління, історія управління, управлінські революції, соціальне управління, соціальні інститути.

Література: [1-15], [23], [25], [27].

Теми рефератів

1. Засади управління у первісному суспільстві.
2. Управління в стародавніх цивілізаціях.
3. Управлінська думка епохи феодалізму.

4. Роберт Оуен – батько сучасного менеджменту.
5. Розвиток управлінської думки за часів Київської Русі.

Методичні вказівки

1. Прослідкуйте еволюцію менеджменту на прикладі різних суспільств (первісного, рабовласницького, феодального тощо). Поміркуйте, які управлінські функції виконували рабовласники, підприємці (власники майстерень, готелів), заможні торговці, землевласники, а також перші професійні менеджери – управителі і наглядачі рабовласницьких маєтків та ін. Прослідкуйте, як змінюються функції управління зі зміною суспільства.
2. Підготуйте виступ (презентацію) на теми:
  - «Найвідоміші правителі в історії людства», обравши на вибір історичну постать.
  - «Найвідоміші правителі в історії України», обравши на вибір історичну постать.
  - «Жінки-правителі в історії людства».
  - «Гендерні аспекти сучасного менеджменту: психологічний аспект».
3. Схарактеризуйте основні етапи управлінських революцій. Для цього складіть таблицю чи створіть інфографіку для візуалізації.

Тестові завдання для самоконтролю знань

1. Виберіть термін, який в історичній літературі вживається для означення державних утворень минулого, до складу яких входили інкорпоровані ними колишні самостійні держави.
  1. Конгломерат.
  2. Цивілізація.
  3. Імперія.
  4. Держава.
2. Історично першою формою державності була
  1. Монархія.
  2. Демократія.
  3. Політія.
  4. Охлократія.
3. Безжальний правитель XX ст., який побудував одну з найнеефективніших економік Латинської Америки 80-90-х років, проте режим його відомий тортурами і зникненнями людей.
  1. Джордж Вашингтон.
  2. Аугусто Піночет.
  3. Беніто Муссоліні.
  4. Йосип Сталін.
4. Вчений, котрий заклав основи індустріального управління, сформулював дисциплінарний «кодекс» фабричної системи, згідно з яким різноманітні порушення фіксувалися в спеціальній книзі та вводилася система штрафних санкцій у вигляді відрахувань із заробітної плати.

1. Роберт Оуен.
  2. Чарльз Бембідж.
  3. Адам Сміт.
  4. Річард Аркрайт.
5. Виберіть правильне твердження, яке відповідає наведеному поясненню: «Особи, котрі обіймають керівні посади, починаючи від особи, що займає найвище становище в ланцюжку, вниз до керівника низової ланки».
1. «скалярний ланцюжок управління».
  2. «скляний ланцюжок постачання».
  3. «полімерний ланцюжок»
  4. послідовність Фібоначі.

Самостійна робота 4.

Основні принципи соціального менеджменту

1. Класифікація принципів соціального менеджменту.
2. Централізація і децентралізація в управлінні.
3. Демократизація управління.

Ключові терміни та поняття: закони соціального менеджменту, механізм дії законів соціального менеджменту, принципи соціального менеджменту, централізація управління, децентралізація управління, демократизація управління.

Література: [1-15], [23], [24], [25], [27].

Теми рефератів

1. Принципи управління Фредеріка Тейлора.
2. Принципи управління Анрі Файоля.
3. Принципи управління компанії Apple (*компанія на вибір*).
4. Децентралізація в управлінні: перехід від ієрархічних (пірамідальних) до плоских (горизонтальних) організаційних структур.

Методичні вказівки

1. Опрацюйте лекційний матеріал, дайте пояснення поняття «принципи менеджменту». Наведіть приклади основних принципів менеджменту, спираючись на вчення Ф. Тейлора, Г. Емерсона, А. Файоля.
2. Поцікавтеся, які принципи лежать в основі діяльності сучасних вітчизняних чи зарубіжних організацій. Прокоментуйте, наскільки декларовані принципи прослідковуються в діяльності організацій (веденні бізнесу).
3. Складіть порівняльну таблицю, в якій проаналізуйте зміст централізованих та децентралізованих систем управління. Прокоментуйте на прикладі тої чи іншої організації (підприємства).

Тестові завдання для самоконтролю знань

1. Вчений, котрий заклав основи індустріального управління, сформулював дисциплінарний «кодекс» фабричної системи, згідно з яким різноманітні порушення фіксувалися в спеціальній книзі та вводилася система штрафних санкцій у вигляді відрахувань із заробітної плати.
  1. Роберт Оуен.
  2. Чарльз Бембідж.
  3. Адам Сміт.
  4. Річард Аркرایт.
2. Назвіть вченого, який розробив 14 універсальних управлінських принципів.
  1. Ф. Тейлор.
  2. М. Вебер.
  3. А. Файоль.
  4. П. Друкер.
3. Зачинатель напрямку в теорії управління, який отримав назву «школа людських стосунків».
  1. Д. Муні.
  2. Е. Мейо
  3. А. Рейлі.
  4. Роберт Оуен
4. Однією з головних причин стрімкого успіху Японії є застосовувана нею модель менеджменту, орієнтована на
  1. людський фактор.
  2. економічний фактор.
  3. регіональний фактор.
  4. політичний фактор.
5. Виберіть країну, для якої особливістю системи менеджменту є наступні характеристики: «довічний найм», «корпоративний дух», концепція «тотального» контролю за якістю».
  1. Китай.
  2. Японія.
  3. Франція.
  4. США.

Самостійна робота 5.

Методи соціального менеджменту.

1. Зміст і специфіка методів соціального менеджменту.
2. Адміністративні методи менеджменту.
3. Соціально-психологічні методи менеджменту.
4. Менеджмент персоналу.
5. Самоуправління як метод соціального менеджменту

Ключові терміни та поняття: методи соціального менеджменту, менеджмент персоналу, самоуправління.

Література: [1-15], [23], [24], [25], [27], [30].

Теми рефератів

1. Соціально-психологічні методи управління: зміст, специфіка.
2. Кадрова політика в менеджменті.
3. Управління групами, побудова команд. Тимбілдинг.
4. Самоуправління та самоменеджмент.
5. Психологія управління.

Методичні вказівки

1. Поясніть суть поняття «методи менеджменту», їх зміст і специфіку.
2. Класифікуйте та схарактеризуйте методи менеджменту, наповнивши змістом нижче пропонувану Таблицю 1.

Методи менеджменту	Зміст методу	Характеристика
Адміністративні		
Економічні		
Соціально-психологічні		

3. Проаналізуйте Рисунок 1. Сучасні інновації в управлінні персоналом. Поцікайтесь, які новітні методи і технології в управлінні актуальні у світі. Продемонструйте це на прикладі конкретних підприємств.

Рисунок 1. Сучасні інновації в управлінні персоналом

4. Підготуйте виступ (презентацію) до 7 хв. на тему: «Інноваційні методи управління персоналом на прикладі (організація на вибір)».

Тестові завдання для самоконтролю знань

1. Виберіть методи планування особистої праці менеджера?
  1. Директивне, структурне, колективне, індивідуальне планування.
  2. Економічне, соціальне, соціально-психологічне, комбіноване.
  3. Директивне, індивідуальне, комбіноване планування.
  4. Директивне, групове, особистісне.
2. Які є плани особистої праці менеджера за періодом планування?
  1. Поточні та перспективні.

2. Планування часу – оперативні (тижневі плани-графіки та щоденні графіки робочого дня), планування результатів - перспективні (річні плани) та середньострокові (квартальні та місячні плани).
  3. Перспективні (п'ятирічні) та поточні (щоденні) плани.
  4. Оперативні – планування результатів (річні плани), середньострокові (місячні плани) та короткострокові.
3. Які плани складає менеджер під час планування своєї особистої праці?
1. У довільній послідовності.
  2. Починаючи з щоденних - узагальнює до тижневих - далі за місяцями - завершує річним.
  3. Залежно від того, перспективні чи поточні справи він планує.
  4. Починаючи з річних - конкретизує за місяцями - далі до тижневих - завершує щоденними.
4. Які справи менеджер повинен перш за все занести до плану під час складання річного плану особистої роботи?
1. Фіксовані періодичні справи.
  2. Очікувані неперіодичні незафіксовані у часі справи.
  3. Поточні справи.
  4. Справи за власною ініціативою.
5. Які види робіт заносять у першу чергу до ділового щоденника на наступний день?
1. Розгляд пошти, складання бізнес-плану.
  2. Підписання листів, прийом з особистих питань.
  3. Наради та зустрічі за межами підприємства, прийом з особистих питань.
  4. Бесіду з порушником дисципліни.

Самостійна робота б.

Управління соціальними процесами

1. Соціальна політика як основа управління соціальними процесами і системами.
2. Регулювання зайнятості населення.
3. Державне регулювання доходів населення.
4. Соціальні проблеми міграції і напрямки їх вирішення.

Ключові терміни та поняття: соціальні процеси, державне регулювання зайнятості населення, механізм регулювання зайнятості населення, рівень життя, «споживчий кошик», мінімальний «споживчий кошик», «якість життя», раціональний рівень споживання, соціальна допомога, міжнародна міграція робочої сили, еміграція, імміграція, рееміграція.

Література: [1-15], [23], [24], [25], [27].

1. Доходи населення і показники соціальної забезпеченості.
2. Механізм державного регулювання доходів населення.
3. Міжнародна міграція робочої сили як соціальне явище.
4. Соціально-економічні наслідки міжнародної міграції робочої сили.
5. Регулювання міжнародних міграційних процесів.

Методичні вказівки

1. Віднайдіть в літературі тлумачення терміна «соціальний процес» різних авторів. Поміркуйте, чи можна управляти (керувати) соціальними процесами. Наскільки це складно і чи потрібно. Відповідь аргументуйте.
2. Спираючись на вчення представників чиказької школи соціології Роберта Парку і Ернста Берджеса, побудуйте схему-класифікацію основних соціальних процесів. У роботі використовуйте терміни «кооперація», «конкуренція», «адаптація», «конфлікт», «асиміляція», «амальгамізація».
3. Проаналізуйте термін «Соціальне управління». Яким чином держава чи недержавні структури здійснюють вплив на суспільство з метою його впорядкування, збереження якісної специфіки, вдосконалення і розвитку. Продемонструйте це на прикладі проблем міграції, доходів населення, регулювання зайнятості тощо.

Тестові завдання для самоконтролю знань

1. Яку назву має процес появи нових рис і елементів в соціальних структурах і в системах соціальних взаємостосунків.
  1. Соціальна зміна
  2. Соціальна структура
  3. Соціальна система
  4. Соціальна дія
2. Соціальний процес, в якому людина (група людей) змагається з однією людиною або великим числом інших людей (груп) по досягненню мети.
  1. Кооперація
  2. Конкуренція
  3. Адаптація
  4. Амальгамізація.
3. Соціальний процес, в ході якого відбувається взаємне проникнення культур різних соціальних спільнот.
  1. Кооперація
  2. Конкуренція
  3. Амальгамізація
  4. Асиміляція.
4. Яку назву має суспільна активність або колективна поведінка (організовані та цілеспрямовані, іноді також спонтанні – дії, вчинки) великих мас людей прошарків суспільства, класів, груп, котрі керуються якимись конкретними ідеями, цілями, мотивами і мають зовнішню загальну ціль, мету?
  1. Соціальна зміна

2. Соціальний вибух
3. Соціальні рухи
4. Соціальні невдоволення
5. Оберіть вид міграції, який полягає у переміщенні громадян із метою вирішення ділових питань, рекреаційних поїздок, що можуть мати характер нерегулярних у часі та не обов'язково в одному і тому ж напрямі.
  1. Маятникова
  2. Епізодична
  3. Сезонна
  4. Незворотна.

Самостійна робота 7.

Соціально-економічний маркетинг як складова соціального менеджменту

1. Передумови та історія виникнення соціального маркетингу.
2. Концепції соціального маркетингу.
3. Основні види соціального маркетингу.
4. Соціальна відповідальність бізнесу. Моделі соціальної відповідальності бізнесу.

Ключові терміни та поняття: маркетинг, концепції маркетингу, соціальна відповідальність бізнесу, моделі соціальної відповідальності бізнесу, філантропія, волонтерство, фандрейзинг.

Література: [1-15], [23], [24], [25], [26].

Теми рефератів

1. Сутність маркетингу соціальних послуг.
2. Маркетинг соціальних послуг в галузях економіки (галузь на вибір).
3. Європейська модель соціально відповідального бізнесу.
4. Американська модель соціально відповідального бізнесу.
5. Японська модель соціально відповідального бізнесу.
6. Соціально відповідальна політика організації (організація, фірма на вибір).

Методичні вказівки

1. Прослідкуйте еволюцію визначень маркетингу. Поміркуйте, наскільки змінився зміст терміна упродовж років.
2. Опрацюйте основні концепції маркетингу, запропоновані Філіпом Котлером.
3. Поцікавтеся, які думки викладені у публікації професора Гарвардської школи бізнесу Т. Левітта «Маркетингова короткозорість». Про що застерігав автор?

4. Прокоментуйте вислів відомого теоретика з проблем управління П. Друккера: «Головна мета маркетингу – так добре пізнати та зрозуміти клієнта, що товар або послуга будуть точно підходити останньому та продавати себе самостійно».
5. Поміркуйте, чим відрізняється соціальний маркетинг від комерційного? Який зв'язок існує між соціальним маркетингом і соціальною відповідальністю всіх членів суспільства? Наведіть приклади.
6. Прослідкуйте еволюцію розуміння соціальної відповідальності бізнесу в концепціях вчених (Г.Боуена, Кіта Девіса, А. Керролла та ін.). Навзвіть та схарактеризуйте моделі соціальної відповідальності бізнесу.
7. Підготуйте повідомлення на одну із пропонованих тем:
  - Маркетинг соціальних послуг в сфері туризму.
  - Маркетинг інклюзивного туризму.
  - Маркетинг у страховому бізнесі.
  - Маркетинг соціальних послуг в контексті глобалізації та взаємовпливу культур.
  - Маркетинг соціальних послуг в сфері дозвілля.
  - Маркетинг соціальних послуг будівельної галузі.
  - Зарубіжний досвід маркетингу соціальних послуг. Світові моделі надання соціальних послуг.
  - Досвід задоволення соціальних потреб в громадах в умовах децентралізації.

Тестові завдання для самоконтролю знань

1. Засновником концепції маркетингового управління вважається
  1. Макс Вебер
  2. Роберт Кіт
  3. Філіп Котлер
  4. Кіта Девіса
2. Пояснення ефекту «маркетингової короткозорості» уперше надав:
  1. Ф. Котлер;
  2. Т. Левітт;
  3. Дж. Маккарті;
  4. Н. Борден.
3. «Модель трьох епох» Роберта Кіта ілюструє:
  1. виникнення концепції соціально відповідального маркетингу як результат узгодження інтересів виробників і споживачів;
  2. процес розвитку теорії маркетингу послуг;
  3. виникнення маркетингу як наслідок розвитку епох «виробництва» і «збуту» в діяльності підприємства;
  4. процес еволюції епох: натурального господарства, торгівлі та індустріального виробництва.
4. Латеральний маркетинг базується на:

1. пошуку нових можливостей шляхом звернення до одного або кількох бажань споживача, що відкривають нові товарні ринки;
  2. пошуку нових сфер застосування товарів, що дозволяє підприємству вийти на нові сегменти ринку;
  3. пошуку можливостей задоволення потреб споживачів інших країн, що відкриває нові географічні ринки;
  4. інноваційних рішеннях, які дозволяють запропонувати кращий спосіб задоволення потреб споживачів.
5. Надання товару вигляду ринкової новизни, його репозиціонування є інструментом:
1. демаркетингу;
  2. синхромаркетингу;
  3. ремаркетингу;
  4. підтримуючого маркетингу.

Самостійна робота 8.

Особливості управління соціальною сферою в зарубіжних країнах

1. Сучасні підходи до модернізації соціальної політики в Україні.
2. Європейський досвід країн з соціально-орієнтованою економікою:
  - а) система соціального захисту Німеччини;
  - б) специфіка системи соціального захисту Франції;
  - в) система соціального захисту Великобританії;
  - г) універсальність системи соціального захисту Швеції;
  - д) характерні особливості італійської системи соціального захисту;
  - е) польська концепція соціальної політики.
3. Управління соціальною сферою в США, Канаді, Японії.
4. Специфіка управління соціальною сферою в країнах арабо-мусульманського світу.

Ключові терміни та поняття: соціальна політика, соціальна безпека, соціальне забезпечення, соціальний захист, соціальні небезпеки, соціальний вибух, робота в громаді.

Література: [1-15], [22], [24-26], [28], [30].

Теми рефератів

1. Соціальна безпека держави. Критерії і показники соціальної безпеки.
2. Інтегрована система надання соціальних послуг: досвід Німеччини.
3. Специфіка системи соціального захисту у Великобританії.
4. Корпоративістська модель соціальної політики: досвід Японії.

Методичні вказівки

Соціальна політика різних країн значною мірою відрізняється залежно від рівня економічного розвитку, соціально-економічної кон'юнктури та

національних традицій країни. Поцікавтеся найбільш розповсюдженими моделями соціального розвитку держав у світі. Для цього опрацюйте наступні матеріали:

1. Семігіна Т.В. Порівняльна соціальна політика: Навч. посіб. К: МАУП, 2005. – 276 с. <https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/nw41.pdf>
2. Семігіна Т.В. Соціальна політика у глобальному вимірі / Нац. ун-т "Києво-Могилянська академія". Шк. соціальної роботи ім. В.І. Полтавця. – К.: Пульсари, 2003. – 251 с.
3. Лібанова Е. Досвід соціальної політики в країнах розвинутої ринкової та перехідної економіки і можливості його використання на Україні / Е. Лібанова, В. Іванкевич, В. Бевз // Україна: аспекти праці. – 1997. – №1. – С. 36-41.

На основі опрацьованих матеріалів, заповніть таблицю. Для цього оберіть три країни (на вибір) і складіть порівняльну характеристику за вказаними показниками.

Особливостей управління соціальною сферою у світі

<i>Країна</i>	<i>Основні соціальні показники</i>	<i>Діючі соціальні програми</i>	<i>Політична система та ідеологічні погляди на соціальну політику</i>	<i>Адміністрування соціальної політики</i>
<i>Німеччина</i>				
<i>Франція</i>				
<i>США</i>				

Вдалим доповненням до матеріалу будуть дані статистики, інфографіка, таблиці, схеми, результати соціологічних досліджень, які відображають (ілюструють та візуалізують) розглядувану тему.

Тестові завдання для самоконтролю знань

1. Виберіть, для якої моделі соціальної політики характерним є високий обсяг ВВП, що перерозподіляється через державний бюджет (близько 50%), створенням розвинутої системи соціального захисту на основі залучення коштів держави та підприємств.

1. Німецька модель соціальної політики.
2. Японська модель соціальної політики.
3. Скандинавська модель соціальної політики.
4. Ліберальна або англо-саксонська модель.

2. Модель соціальної політики, у якій державні зобов'язання щодо захисту від бідності зведені до мінімуму, натомість держава активно стимулює і заохочує громадян до пошуку роботи, соціального захисту, підприємницької ініціативи.

1. Скандинавська модель соціальної політики.

2. Ліберальна або англо-саксонська модель.
  3. Німецька модель соціальної політики.
  4. Японська модель соціальної політики.
3. Сьогодні формулювання «соціальна держава» міститься у конституції трьох держав Західної Європи. Виберіть ці країни.
1. Німеччина, Франція, Італія.
  2. Іспанія, Німеччина, США.
  3. Німеччина, Франція, Іспанія.
  4. Німеччина, Англія, Швеція.
4. У конституціях таких держав, як Норвегія, Швеція і Швейцарія немає текстуального закріплення поняття «соціальна держава», у них зафіксована категорія .... Виберіть правильний варіант.
1. «держава соціально-демократичної орієнтації».
  2. «соціально-правова держава».
  3. «держава добробуту».
  4. «держава демократії».
5. Одним із найпоширеніших явищ у другій половині ХХ ст., яке знайшло відображення в соціальній політиці багатьох держав, передовсім у Великобританії та Німеччині стало вивчення потреб, планування та впровадження місцевих соціальних програм, орієнтація на догляд за місцем проживання, заохочення місцевих ініціатив тощо. Воно отримало назву:
1. Робота в громаді
  2. Робота в регіоні.
  3. Робота з клієнтами.
  4. Супервізія.

Змістовий модуль 2.

Практичне застосування менеджменту в соціальній роботі

Самостійна робота 9.

Управління організаційними процесами

1. Поняття «група», «колектив», «організація», «команда».
2. Методи управління персоналом. Тимбілдинг.
3. Складові здорового психоемоційного клімату в організації.
4. Корпоративна культура: формування, функції, діагностика.
5. Управління конфліктами і стресами в організації.

Ключові терміни та поняття: управління організацією, організаційна поведінка, тимбілдинг, командотворення, корпоративна культура, управління персоналом, міжособистісні взаємини, морально-психологічний клімат, психологічна атмосфера, психологічна сумісність, трудові конфлікти.

Література: [1-15], [23], [24], [25], [27].

Теми рефератів

1. Класифікація цілей організації. «Дерево цілей організації».
2. Управління конфліктами і стресами в організації.
3. Поняття «тимблдинг», психологія тимблдингу.
4. Емоційний інтелект персоналу як основа ефективного розвитку організації.
5. Деструктивні елементи морально-психологічного клімату організації: мобінг, босинг, стафінг, булінг, «сендвіч-мобінг».

Методичні вказівки

1. Опрацюйте зміст лекції «Управління організаційними процесами».
2. На прикладі вітчизняної чи закордонної організації (фірми, підприємства) продемонструйте інноваційні методи управління в організації. Роботу виконайте у довільній формі (презентація, відеонайденний ролик, повідомлення і т. д.). У висновках аргументувати, якими є цілі обраного Вами методу управління, як вони позначаються на діяльності організації.
3. Складіть Асоціограму здорового психологічного клімату в організації у довільній формі.
4. На прикладі організації (фірми) (на Ваш вибір) продемонструвати важливість корпоративної культури в організації (проаналізувати «Положення про корпоративну культуру», «Етичний кодекс фірми» чи інші документи).
5. Віднайдіть ситуації-кейси, які відобрадають деструктивні елементи морально-психологічного клімату в організаціях (випадки мобінгу, босингу, булінгу тощо). Проаналізувати причини таких явищ та можливі способи їх вирішення.

Тестові завдання для самоконтролю знань

1. У яких документах закріплюються повноваження працівників?
  1. положеннях про структурні підрозділи
  2. посадових інструкціях
  3. правилах внутрішнього трудового розпорядку організації
  4. трудових договорах (контрактах)
2. З яких елементів складаються повноваження особи?
  1. права та відповідальність
  2. права, обов'язки та відповідальність
  3. обов'язки, відповідальність та влада
  4. функції, обов'язки та відповідальність
3. Ефект «скоординованих позитивних дій» командного середовища, де виникає та зростає командний дух, називають
  1. синергетичним
  2. синкретичним
  3. соціологічним
  4. енергетичним.
4. В чому полягає зміст функції «контролювання» в менеджменті?

1. вид управлінської діяльності щодо забезпечення виконання певних завдань та досягнення цілей організації;
  2. вид управлінської діяльності, спрямований на максимальне забезпечення потреб працівників;
  3. безперервне спостереження за роботою персоналу організації;
  4. спостереження за виконанням персоналом окремих завдань.
5. Яка мотиваційна теорія ґрунтується на впевненості в тому, що за певну виконану роботу людина отримає винагороду?
1. справедливості
  2. «піраміда» потреб А. Маслоу
  3. ЖВЗ К. Альдерфера
  4. очікування В. Врума

Самостійна робота 10.

Самоменеджмент

1. Сучасні наукові погляди на сутність самоменеджменту.
2. Закони, принципи, теорії самоменеджменту.
3. Феноменологія самоменеджменту.
4. Самоменеджмент як комплекс соціальних і психологічних технологій:
  - а) стратегічний самоменеджмент;
  - б) повсякденний самоменеджмент.
5. Кар'єра як мета самоменеджменту.

Ключові терміни та поняття: самоменеджмент, самомотивування, самоконтроль, стратегічний самоменеджмент, повсякденний самоменеджмент.

Література: [1-15], [23], [24], [25], [27-30].

Теми рефератів

1. Валеологічні основи самоменеджменту.
2. Аксеологічні основи самоменеджменту.
3. Сутність і зміст концепції раціональної організації часу.
4. Сутність і зміст акмеолого-технологічної концепції.
5. Планування робочого дня за методом “Альп”.
6. Медитація як основа технологій самоуправління в східній культурі, сутність і можливості.

Методичні вказівки

1. Дайте характеристику загальним та специфічним законам самоменеджменту.
2. Підготуйте презентацію-виступ (до 7 хв.) на теми:
  - «Тайм-менеджмент»,
  - «Хронофаги (поглиначі часу): як з ними боротися?»,
  - «Час як ресурс у самоменеджменті»,

«Управління та самоуправління кар'єрою»,

«Управління стресами, стресостійкість».

3. Заплануйте свій робочий тиждень (список справ), використовуючи методику Ейзенхауера. Заповніть таблицю.

1. Термінові і важливі справи (критичні ситуації, нагальні проблеми, проекти з палаючим терміном виконання).	2. Важливі і нетермінові справи (профілактичні дії, встановлення зв'язків, пошук нових можливостей, планування, відновлення сил).
3. Неважливі і термінові справи (сторонні розмови і телефонні дзвінки, невідкладні справи, зустрічі).	4. Неважливі і нетермінові справи (дрібниці, віднімають час, кореспонденція, дзвінки, марна трата часу).

4. Віднайдіть ситуації-кейси, які відобрадають деструктивний характер морально-психологічного клімату в організаціях (випадки мобінгу, босінгу, булінгу тощо). Проаналізуйте причини таких явищ та можливі способи їх вирішення.

Тестові завдання для самоконтролю знань

- Що таке стиль керівництва?
  - формування психологічного мікроклімату в групі (колективі);
  - філософія та політика впровадження системи управління персоналом;
  - правила та норми поведінки керівників в організації;
  - гнучка поведінка керівника щодо підлеглих.
  - виконання покладених зобов'язань.
- Яка поведінка притаманна керівнику авторитарного типу?
  - відрізняється надмірною централізацією влади;
  - створює умови підлеглим для ініціативи і самостійності;
  - практично не втручається у справи підлеглих;
  - особисто доводить всі завдання до підлеглих.
  - Делегує повноваження.
- У чому полягає принцип організації часу Ейзенхауера ?
  - методика для визначення пріоритетів серед списку всіх поточних дій, що реалізуються з допомогою градації задач стосовно їхньої терміновості та важливості.
  - принцип використання робочого часу фахівця: за перших 20% витраченого часу досягається 80% результату. 80% витраченого часу, що залишилися дають лише 20% загального результату.
  - техніка заснована на тому, що частини у відсотках найбільш важливих і найменш важливих справ в сумі залишаються незмінними.
  - «Не поспішай».

5. Вирішення завдань по мірі надходжень.
4. Схильність людини до постійного відкладення навіть важливих і термінових справ, що може призвести до життєвих проблем і психологічних неприємностей має назву
  1. Сублимація
  2. Прокрастинація
  3. Девальвація
  4. Детермінація.
  5. Субординація.
5. У чому полягає принцип організації часу Р. Паретто ?
  1. техніка заснована на тому, що частини у відсотках найбільш важливих і найменш важливих справ в сумі залишаються незмінними.
  2. методика для визначення пріоритетів серед списку всіх поточних дій, що реалізуються з допомогою градації задач стосовно їхньої терміновості та важливості.
  3. принцип використання робочого часу фахівця: за перших 20% витраченого часу досягається 80% результату. 80% витраченого часу, що залишилися дають лише 20% загального результату.
  4. «Усьому свій час».

Самостійна робота 11.

Соціальне партнерство

1. Суть соціального партнерства та його роль у функціонуванні ринкової економіки.
2. Форми і принципи соціального партнерства.
3. Міжнародна організація праці.
4. Соціальний діалог як механізм колективно-договірного регулювання соціально-трудова відносин.

Ключові терміни та поняття: соціальне партнерство, соціальна злагода, соціальна держава, соціально-трудова відносини, біпартизм, трипартизм, соціальний діалог, Міжнародна організація праці.

Література: [1-15], [23], [25], [27-30].

Теми рефератів

1. Міжнародна організація праці: зміст та напрямки діяльності.
2. Соціальне партнерство між клієнтом і соціальним працівником. Посередництво.
3. Конфлікти у соціальному партнерстві.
4. Соціальне партнерство та корпоративна соціальна відповідальність.
5. Переговорний процес та соціальна відповідальність у соціальній роботі.

Методичні вказівки

1. Розгляньте зміст, мету, базові форми і принципи соціального партнерства. Схарактеризуйте дві базові моделі (біпартизм і трипартизм), які регулюють соціально-трудові відносини. Поцікавтеся, в яких країнах вони представлені.
2. Поцікавтеся діяльністю Міжнародної організації праці (МОП), яка з часу свого заснування (1919 р.) відстоює принципи соціального партнерства і соціальної справедливості. Розгляньте функції та стратегічні цілі МОП, діяльність організації на сучасному етапі. Заповніть Таблицю 1 змістом.

Таблиця 1.

Зміст діяльності міжнародної організації праці (МОП)

<i>Мета діяльності</i>	<i>Принципи діяльності</i>	<i>Функції організації</i>	<i>Стратегічні цілі МОП</i>	<i>Основні документи (резолюції)</i>

3. Визначте зміст понять «соціальний діалог» та «колективно-договірне регулювання соціально-трудових відносин». Проаналізуйте Закон України «Про соціальний діалог». З'ясуйте основні принципи та рівні соціального діалогу, сторони і суб'єкти соціального діалогу в Україні, форми соціального діалогу, практичні механізми розбудови соціального діалогу на рівні держави, бізнесу та третього сектору.

Тестові завдання для самоконтролю знань

1. Соціальне партнерство реалізується шляхом:
  1. ведення переговорів, укладенні колективних договорів, узгодженні проектів нормативно-правових актів, консультацій на всіх рівнях (національному, регіональному, галузевому та місцевому).
  2. неформальних домовленостей між зацікавленими сторонами.
  3. домовленостей на рівні керівництва організацій /держав.
  4. укладення договорів та угод.
2. Однією з найважливіших історичних передумов соціального партнерства є:
  1. розкладання феодалних відносин у Західній Європі;
  2. міське самоврядування в Західній Європі;
  3. міське самоврядування в Великому Новгороді;
  4. самоврядування в селянських громадах.
3. Оберіть базові моделі соціального партнерства:
  1. соціальні та економічні
  2. трипартизм і біпартизм
  3. дуумвірат і тріумвірат
  4. політичні та соціальні.
4. Яка міжнародна організація вперше почала розвивати і пропагувати принципи соціального партнерства у всьому світу?
  1. ООН;
  2. Міжнародний валютний фонд;
  3. Міжнародна організація праці;
  4. Світова організація торгівлі.

5. Міжнародна організація праці (МОП) в даний час є структурним підрозділом:
  1. ООН;
  2. СОТ;
  3. НАТО;
  4. МВФ.

Самостійна робота 12.

Соціальні проекти та програми в системі соціальної роботи

1. Соціальне проектування як специфічний інструмент менеджменту.
2. Види соціальних проектів. Класифікація проектів.
3. Зміст і специфіка застосування проектування в соціальній роботі.
4. Проект: структура, компоненти та фактори успішної реалізації.

Ключові терміни та поняття: проект, проектування, проектна діяльність, соціальний проект, клієнт.

Література: [1-15], [22], [24-26], [28], [30].

Теми рефератів

1. Соціальне проектування як специфічний та актуальний інструмент менеджменту соціальної роботи.
2. Соціальне проектування як галузь соціологічної науки: виникнення, сучасний стан.
3. План розробки соціальної програми. Особливості планування соціальної роботи.
4. Місія соціального підприємництва.

Методичні вказівки

1. Проаналізуйте поняття «соціальний проект» через інтерпретацію різних науковців. Розгляньте види соціальних проектів та їх класифікацію.
2. У чому зміст соціального проектування? Яким чином соціальні проекти можуть змінювати суспільство.
3. Зупиніться на структурі проекту та вимогах до його написання. Розгляньте основні етапи і принципи соціального проектування. Визначте фактори, які вплинуть на успішну реалізацію проекту.
4. Віднайдіть приклади зrealізованих соціальних проектів і програм, проаналізуйте наскільки вони стали успішними і чому. Поміркуйте, який соціальний проект є найзатребуванішим у вашій громаді (селі, місті), яким чином він зміг би покращити життя громади.

Тестові завдання для самоконтролю знань

1. Оберіть термін, який відповідає наведеному визначенню: «Наука і мистецтво управління людськими і матеріальними ресурсами протягом життєвого циклу проекту шляхом застосування сучасних методів і техніки

для досягнення визначених у проекті результатів за складом і обсягом робіт, вартістю, часом, якістю та задоволеністю учасників проекту».

1. Планування проекту.
  2. Управління проектом, або Project Management (PM).
  3. Спостереження за проектом.
  4. Аналіз проекту.
2. Сконструйоване ініціатором проекту соціальне нововведення, метою якого є створення, модернізація або підтримання у середовищі, що змінюється, матеріальної або духовної цінності.
    1. Соціальний проект.
    2. Комерційний проект
    3. Мегапроект
    4. Мініпроект.
  3. Оберіть, який принцип проектування застосований, коли кожна частина проекту відповідає загальному задуму і заздалегідь передбачуваному результату?
    1. Послідовність
    2. Цілісність
    3. Обмеженість
    4. Зв'язаність.
  4. Різновид проекту, що передбачає реформування системи соціального забезпечення, охорони здоров'я, соціальний захист незабезпечених верств населення, подолання наслідків стихійних лих і соціальних струсів тощо.
    1. Соціальні проекти.
    2. Монопроекти
    3. Мегапроекти
    4. Мультипроекти
  5. Різновид проекту, якому притаманне впровадження принципово нових розробок, тісний зв'язок з науково-технічними розробками.
    1. Інноваційний.
    2. Освітній.
    3. Культурний.
    4. Інвестиційний.

Самостійна робота 13.

Інформаційне забезпечення соціального менеджменту

1. Інформаційні технології в соціальному менеджменті.
2. Види управлінської інформації.
3. Інформаційне забезпечення управління організацією.
4. Інформаційне забезпечення системи надання соціальних послуг.

Ключові терміни та поняття: інформація, інформаційне забезпечення, управління, цифрова трансформація, цифровізація, управлінська інформація,

мережеві інформаційні технології, сервісно орієнтована служба, соціальні послуги.

Література: [1-15], [22], [24-26], [28], [30].

Теми рефератів

1. Інформаційні революції: зміст, вплив на суспільство.
2. Концепція інформаційного забезпечення управління організацією.
3. Інформаційне забезпечення як механізм державного управління соціальними послугами.
4. Цифрова трансформація суспільства.
5. Міністерство цифрової трансформації України: зміст та напрямки діяльності.

Методичні вказівки

1. Обґрунтуйте необхідність і роль інформатизації в сучасному цифровому суспільстві та основні виклики, які обумовлюють її реалізацію у сфері соціального забезпечення.
2. Спираючись на нормативно-правову базу продемонструйте технологічне переозброєння вітчизняної економіки задля максимального використання переваг цифрового суспільства та підвищення ефективності задоволення потреб населення у соціальному обслуговуванні.
3. На основі наведених нижче джерел підготуйте повідомлення на теми: «Цифрова модернізація суспільства», «Цифрова грамотність громадян».
  - Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти. К.: Razumkov centre 2020. – 274 с.
  - Питання розвитку цифрової культури українського соціуму. Аналітична записка. URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/1631>
  - Стратегія цифрової трансформації соціальної сфери URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353-2020-%D1%80#Text>
  - Урядовий портал: веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/cifrovizaciya-socialnoyi-sferi-nacionalnij-proekt-dlya-pokrashchennya-yakosti-nadannya-socialnoyi-pidtrimki-gromadyanam>
  - Кулина Г., Налукова Н. Інформатизація сфери соціального забезпечення як необхідна компонента формування цифрової економіки. <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1298/1302>
4. Поцікавтеся яким є рівень обізнаності громадян про соціальні послуги. Що потрібно зробити, щоб цифрова грамотність населення постійно зростала?

Тестові завдання для самоконтролю знань

1. Міністерство цифрової трансформації України було створено у
  2. 2019 р.
  3. 1919 р.

4. 2021 р.
5. 2020 р.
2. Назвіть дату, коли Урядом було затверджено Положення про Єдину інформаційну систему соціальної сфери, яке окреслює всі аспекти створення та функціонування єдиного інформаційного середовища у соціальній сфері.
  1. 19 травня 2018р.
  2. 1 березня 2019р.
  3. 11 вересня 2001р.
  4. 14 квітня 2021р.
3. Сучасне інформаційне суспільство стало результатом кількох інформаційних революцій. Вкажіть їх кількість.
  1. Три.
  2. Дві.
  3. Чотири.
  4. П'ять.
  5. Шість.
4. Вкажіть, який з періодів пов'язаний з появою писемності, що уможливила передачу інформації, знань від покоління до покоління через її фіксацію.
  1. Перша інформаційна революція
  2. Друга інформаційна революція
  3. Третя інформаційна революція.
  4. Четверта інформаційна революція.
  5. П'ята інформаційна революція.
5. Четверта інформаційна революція пов'язана із винаходом
  1. Друкарського станка.
  2. Писемності.
  3. Електричного струму та комунікаційних приладів.
  4. Комп'ютерів та комп'ютерних мереж.
  5. Гаджетів (моб. телефон, смартфон, GPS-навігатор, електронна книга).

Самостійна робота 14.

Управління конфліктами, змінами і стресами

1. Поняття конфлікту. Типологія конфліктів, їх причини.
2. Функції конфлікту. Стратегії вирішення конфліктів.
3. Управління змінами в організації.
4. Управління стресами. Стресостійкість.

Ключові терміни та поняття: конфлікт, конфліктне спілкування, управління конфліктами, сторони конфлікту, динаміка конфлікту, ескалація конфлікту, конфліктогенний типи особистості, медіація, стрес, дистрес, еустрес, стресостійкість.

Література: [1-15], [22], [24-26], [28], [30].

Теми рефератів

1. Види конфліктів. Конфліктні емоційні стани.
2. Технології попередження конфліктів та методи їх урегулювання.
3. Медіація у розв'язанні конфліктів.
4. Управління персоналом в стресогенній діяльності. Стресостійкість.
5. Специфіка управління конфліктами і змінами в інтеркультурному просторі.

Методичні вказівки

1. Розгляньте особливості виникнення, протікання та вирішення конфліктів. Зупиніться на типології конфліктів, їх класифікації, причинах конфліктів.
2. Покажіть роль керівника у процесі врегулювання конфліктних емоційних станів людей та конфліктних ситуацій.
3. Віднайдіть матеріал щодо напрацьованих технологій попередження конфліктів та методів їх урегулювання. Okремо зупиніться на медіації як способі альтернативного розв'язання конфлікту.
4. Поцікавтеся психофізіологією стресу. З'ясуйте зміст понять «стрес», «дистрес», «еустрес».

Тестові завдання для самоконтролю знань

1. Виберіть один з найважливіших видів діяльності суб'єкта управління, спрямований на виявлення причин конфлікту в потенційному розвитку.
  1. Попередження конфлікту
  2. Прогнозування конфлікту
  3. Стимулювання конфлікту
  4. Регулювання конфлікту
2. Виберіть термін до наведеного визначення. «Внутрішні спонукальні сили, які підштовхують суб'єктів соціальної взаємодії до конфлікту і виступають у формі потреб, інтересів, мети, ідеалів, переконань, це –
  1. Сторони конфлікту
  2. Предмет конфлікту
  3. Мотиви конфлікту
  4. Функції конфлікту.
3. Виберіть правильне твердження. Конфліктогени – це ...
  1. Вроджена схильність людини створювати конфліктні ситуації.
  2. Вроджена схильність людини розв'язувати будь-які конфліктні ситуації.
  3. Слова, дії (або відсутність дій), які призводять до конфлікту.
  4. Люди з девіантною поведінкою.
4. Одна із форм внутрішньо особистісного конфлікту, що проявляється у роздратованості, пригніченому настрої, пониженій працездатності, поганому сні, головних болях.
  1. Номадизм
  2. Регресія
  3. Ейфорія
  4. Неврастенія.

5. Застосування третьої сторони у врегулюванні конфліктів має назву
  1. медитація;
  2. медіація;
  3. децентралізація;
  4. централізація.

Самостійна робота 15.

Супервізія та менеджмент соціального забезпечення

1. Поняття супервізії. Супервізія як метод менеджменту соціальної роботи.
2. Мета, принципи і завдання супервізії. Види супервізії.
3. Супервізія та консультування як технології соціальної роботи.
4. Взаємини супервізора і супервізованого.
5. Якість соціальних послуг. Значення супервізії у підготовці соціальних працівників.

Ключові терміни та поняття: супервізія, наставництво, консультування, супервізор, супервізований, якість послуги.

Література: [1-15], [22], [24-26], [28], [30].

Теми рефератів

1. Супервізія в соціальній роботі: зміст та функції.
2. Комунікація супервізора і супервізованого.
3. Міжнародні та вітчизняні нормативи і стандарти щодо якості забезпечення соціальних послуг.
4. Портрет супервізора та його функції.
5. Професійні ризики: реакція супервізора на стрес і травму.

Методичні вказівки

1. З'ясуйте зміст поняття «супервізія». Зауважте, що супервізія використовується як в консультуванні так і в менеджменті. Дізнайтеся, якою є мета та завдання супервізії, основні принципи діяльності, значення супервізії в системі підготовки соціальних працівників.
2. Визначте мету, принципи і завдання супервізії. Види супервізії.
3. Пригадайте матеріали з курсу «Етика та деонтологія соціального працівника». Поміркуйте, які деонтологічні вимоги до особи супервізора є обов'язковими. Відповідь аргументуйте.
4. Складіть перелік критеріїв щодо оцінки якості соціальних послуг.

Тестові завдання для самоконтролю знань

1. Змістовний переклад терміна «супервізія» на українську мову означає:
  1. «наставництво», «нагляд», «давати поради, навчати чогось, направляти, націлювати, скеровувати, спрямовувати».
  2. Давати вказівку, рекомендацію.

3. Учити, вимагати, брати опіку.
4. Інспектувати, заохочувати, контролювати.
2. Знайдіть правильну відповідь. Супервізія має такі види:
  1. групова, неформальна, кризова, оди на один;
  2. групова, формальна, кризова, один на один;
  3. індивідуальна, групова, конфіденційна, формальна;
  4. індивідуальна, кризова, конфіденційна, неформальна.
3. Супервізію як метод навчання в менеджменті соціальної роботи можна диференціювати на три складові. Позначте неправильну відповідь.
  1. власне навчальна супервізія;
  2. навчальне консультування;
  3. підвищення кваліфікації;
  4. вдосконалення компетентності.
4. В 1989 році авторами чотирьох основних різновидів супервізії стали:
  1. П. Хоукінс та Р. Шохет;
  2. А. Браун та Дж. Вінер;
  3. А. Боурн та Р. Шохет;
  4. Дж. Вінер та Р. Майзен.
5. До основних різновидів супервізії належать:
  1. наставницька;
  2. тренінгова;
  3. неупереджена;
  4. всі відповіді правильні

V. Список рекомендованої літератури

Підручники та навчальні посібники

1. Кісь С. Я. Історія вчень менеджменту : конспект лекцій / Кісь С. Я. – Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2013. – 71 с.
2. Ковтун Н. С., Літовченко Б. В. Історія вчень менеджменту. Практикум : навчальний посібник. – Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2019. – 75 с.
3. Колбіна Л. А. Менеджмент соціальної роботи : навч. посіб. / Л. А.Колбіна. – Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2017. – 406 с.
4. Кулицький С.П. Основи організації інформаційної діяльності у сфері управління / С.П. Кулицький. – К.: МАУП, 2012. – 426 с
5. Менеджмент. Практикум : навч. посібник / Ю. Є. Петруня, С. П. Коляда, Б. В. Літовченко та ін. – [2-ге вид., доп. та переробл.]. – Дніпропетровськ : Університет митної справи та фінансів, 2016. – 133 с.
6. Романова Н.Ф., Мельник І.П. Соціальне партнерство/ Н.Ф. Романова, І. П. Мельник: навчально методичний посібник. - К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. – 238 с.
7. Руженський М. М. Соціальний менеджмент : навч. посіб. / М. М. Руженський. – К. : ППК ДСЗУ, 2010. – 252 с.
8. Семигіна Т.В. Порівняльна соціальна політика : Навч. посіб. К: МАУП, 2005. – 276 с.
9. Селютін В. М. Самоменеджмент : навч. посібник / В. М. Селютін. – Електрон. дані. – Х. : ХДУХТ, 2017.
10. Соціальний менеджмент : [навч. посіб.] / М. М. Руженський ; Ін-т підготов. кадрів держ. служби зайнятості України. - К. : [ППК ДСЗУ], 2011. – 255 с.
11. Сурмін Ю.П. Соціологія управління : підруч. / Ю.П. Сурмін, І.П. Бедзюра. – К. : Освіта України, 2012. – 686 с.
12. Юрик Н. Є. Історія менеджменту : курс лекцій / Н. Є. Юрик. – Тернопіль : ТНТУ імені Івана Пулюя, 2015. – 114 с.
13. Хоронжий А.Г. Соціальне управління: Курс лекцій: Навч. посібник. – Львів: Магнолія, 2010. – 290 с.

Додаткова

14. Бех В.П. Соціальне управління у контексті саморегуляції соціального організму країни [Текст] : [монографія] / Володимир Бех, Юлія Бех, Сергій Попов ; [за наук . ред. д-ра філос. наук, проф. В. П. Бежа]. – Запоріжжя : Просвіта, 2012. – 571 с.
15. Безугла В. О. Соціальне страхування : навч. посіб. / В. О. Безугла, Д. М. Загіряк, Л. П. Шаповал. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 208 с.
16. Богач К. В. Соціальне партнерство як спосіб інтеграції інтересів трудового колективу підприємства. Сучасні проблеми менеджменту : матеріали XIV міжнар. наук.-практ. конф. — К. : Нац. авіац. ун-т, 2018. — С. 82–84.
17. Васиньова Н. С. Самоуправління як метод соціального менеджменту. URL: <http://dSPACE.luguniv.edu.ua/jspsui/bitstream/123456789/3891/1/Vasineva16-17.pdf>

18. Коцюрубенко Г. М. Зарубіжний досвід реформування соціальної політики як передумови формування фінансових ресурсів домогосподарств/ Г.М. Коцюрубенко // Вісник соціально-економічних досліджень [Текст]. – 2012. Вип. 2 (45). – С. 232-236.
19. Куценко В.І. Соціальна сфера: реальність і контури майбутнього (питання теорії і практики) : монографія / В.І. Куценко. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2008. – 818 с.
20. Котлова Л.О. Психологія конфлікту: курс лекцій: Навчальний посібник. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. – 112 с.
21. Людський розвиток в Україні: соціальні та демографічні чинники модернізації національної економіки : колективна монографія / [Е.М. Лібанова, О.В. Макарова, І.О. Курило та ін. ; за ред. Е.М. Лібанової]. – К. : Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2012. – 320 с.
22. Пачева Н. О. Соціальний капітал як основа розвитку ефективного менеджменту. Наукові праці SWORLD. 2016. №45. С. 4-8
23. Пірен М. Політико-управлінська еліта України: соціо-психологічний аналіз [Текст] : монографія / Марія Пірен ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці : Рута, 2013. - 423 с.
24. Реформування соціальної політики в Україні: проблеми та перспективи [Текст] навч.-наук. вид. /авт. кол. В.А. Скуратівський, В.П.Трошинський, П. К. Ситник [та ін.]; за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трошинського. – К.; Львів: НАДУ, 2012.
25. Соціальне управління у контексті саморегуляції соціального організму країни [Текст] : [монографія] / Володимир Бех, Юлія Бех, Сергій Попов ; [за наук. ред. д-ра філос. наук, проф. В. П. Беґа]. – Запоріжжя : Просвіта, 2012. – 571 с.
26. Тюття Л.Т. Соціальна робота: методика викладання [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. України / Л. Т. Тюття, Б. І. Іванова ; Відкритий міжнар. ун-т розв. людини «Україна». - К. : Ун-т «Україна», 2011. - 339 с.
27. Плечко С.П. Соціальна сфера в процесі становлення демократичного суспільства [Електронний ресурс] / С.П. Плечко // Центр перспективних соціальних досліджень. – Режим доступу: <http://www.cpsr.org.ua>
28. Лобас В.М. Рационалізація державного соціального управління: питання теорії і практики : монографія / В.М. Лобас. – Донецьк : ДонГАУ, 2003. – 245
29. Шендеровський К. С. Управління соціальною роботою з дітьми та молоддю. Менеджмент соціальної служби : навч.-метод. зб. для спеціаліста з соц. роботи системи центрів соц. служб для молоді м. Києва / К. С. Шендеровський. – К. : [Б. в.], 2002. – 158 с.

VI. Орієнтовний перелік питань до іспиту

1. Розвиток соціальної сфери в сучасній Україні.
2. Предмет, зміст та методологія соціального менеджменту.
3. Еволюція розвитку управління в соціальній сфері.
4. Роль соціального менеджменту у функціонуванні та розвитку суспільства.
5. Сфери життєдіяльності людей як об'єкти соціального менеджменту.
6. Менеджмент як мистецтво і майстерність управління.
7. Американська та японська моделі менеджменту.
8. Критерії ефективності соціального менеджменту. Рівень життя. Якість життя. Індекс людського розвитку.
9. Основні принципи соціального менеджменту, класифікація.
10. Централізація і децентралізація в управлінні.
11. Демократизація управління.
12. Методи соціального менеджменту.
13. Система соціального менеджменту.
14. Зміст і специфіка методів соціального менеджменту.
15. Адміністративні методи менеджменту.
16. Соціально-психологічні методи менеджменту.
17. Менеджмент персоналу.
18. Самоуправління як метод соціального менеджменту
19. Організаційні відносини в системі соціального менеджменту.
20. Соціальні ресурси менеджменту.
21. Сутність, зміст і роль планування в управлінні організацією.
22. Управління організаційною поведінкою.
23. Управління персоналом в соціальному менеджменті.
24. Складові здорового психоемоційного клімату в організації.
25. Управління конфліктами і стресами в організації.
26. Мотивація в соціальному менеджменті.
27. Соціальна політика як основа управління соціальними процесами і системами.
28. Регулювання зайнятості населення.
29. Державне регулювання доходів населення.
30. Соціальні проблеми міграції і напрямки їх вирішення.
31. Соціальна політика як механізм соціального менеджменту.
32. Менеджмент соціальної роботи на макрорівні.
33. Мікрорівневий механізм соціального менеджменту.
34. Інформаційне забезпечення менеджменту в соціальній сфері.
35. Цілепокладання в соціальному менеджменті.
36. Соціальна політика та соціальне управління.
37. Управління персоналом в соціальному менеджменті.
38. Управління соціальними процесами.
39. Державне регулювання доходів населення. Показники соціальної забезпеченості.
40. Механізм державного регулювання доходів населення.

41. Соціальні проблеми міграції і напрямки їх вирішення.
42. Міжнародна міграція робочої сили як соціальне явище.
43. Соціально-економічні наслідки міжнародної міграції робочої сили.
44. Регулювання міжнародних міграційних процесів.
45. Управління в галузях соціальної сфери.
46. Соціальне партнерство.
47. Управління маркетинговою діяльністю в соціальній сфері.
48. Сучасні технології соціального менеджменту.
49. Соціальний самоменеджмент.
50. Макрорівневий механізм соціального менеджменту.
51. Менеджмент в соціальній сфері на мікрорівні.
52. Ефективність соціального менеджменту в сучасному суспільстві.
53. Особливості менеджменту соціальної служби для молоді.
54. Супервізія та менеджмент соціального забезпечення.
55. Проектування як специфічний інструмент менеджменту соціального забезпечення.
56. Управління конфліктами у соціальній роботі. Конфлікти в організації.
57. Суть стресу. Управління персоналом в стресогенній діяльності.
58. Супервізія та консультування як технології соціальної роботи.
59. Значення супервізії у підготовці соціальних працівників.
60. Особливості професійної діяльності менеджерів соціальної сфери.
61. Соціальна служба як інституціональна основа управління в соціальній сфері.
62. Соціальні проекти, програми та соціальне планування в соціальній сфері.
63. Прийняття рішення як функція управління в соціальній сфері.
64. Організаційний розвиток в соціальній сфері. Моделі управління соціальною сферою.
65. Моделі соціального захисту населення в зарубіжних країнах.
66. Сучасні підходи до модернізації соціальної політики в Україні.
67. Європейський досвід управління соціальною сферою.
68. Управління соціальною сферою в США, Канаді, Японії.
69. Специфіка управління соціальною сферою в країнах арабо-мусульманського світу.
70. Система соціального захисту Німеччини.
71. Специфіка системи соціального захисту Франції.
72. Система соціального захисту Великобританії.
73. Універсальність системи соціального захисту Швеції.
74. Особливості італійської системи соціального захисту.
75. Досвід управління соціальною сферою в країнах з соціально-орієнтованою економікою.
76. Інтегрована система надання соціальних послуг: досвід Німеччини.
77. Специфіка системи соціального захисту у Великобританії.
78. Корпоративістська модель соціальної політики: досвід Японії.
79. Соціальна відповідальність бізнесу.
80. Соціальна безпека держави. Критерії і показники соціальної безпеки.

Соціальний менеджмент [Текст] : Методичні вказівки до виконання самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня освітньо-професійної програми – «Соціальне забезпечення» галузі знань 23 Соціальна робота спеціальності 232 Соціальне забезпечення денної та заочної форм навчання / уклад. І.В. Сушик. – Луцьк : Луцький НТУ, 2021. – 28 с.

Методичне видання складене відповідно до діючої програми курсу «Соціальний менеджмент» з метою визначення завдань до виконання самостійної роботи студентів та надання методичної допомоги у процесі виконання.

Призначене для здобувачів вищої освіти спеціальності 232 Соціальне забезпечення освітньо-професійної програми «Соціальне забезпечення».

Комп'ютерний набір та верстка: І.В. Сушик

Редактор: І.В. Сушик

Підп. до друку «__»_____2021 р. Формат 60x84/16. Папір офс.

Формат А4. Папір офс.

Гарн. Таймс. Ум. друк. арк. 2,0. Обл.-вид. арк. 2,30

Тираж 50 прим.

Інформаційно-видавничий відділ
Луцького національного технічного університету
43018, м. Луцьк, вул. Львівська, 75
Друк – ІВВ Луцького НТУ